

TA’LIM JARAYONIDA AR TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI

*Xabibullayeva Irodaxon Dijshod qizi
Andijon davlat universiteti
Tayanch doktoranti*

Annotatsiya Bugungi texnologik dunyoda mobil telefonlar, planshetlar va boshqa elektron qurilmalarning ko’payishi bilan, aqlli telefon dasturlari va aqlli o’y o’nitish texnologiyalari (AR) o’quvchilarning ta’limda foydalanishini yangi vosita holiga keltirmoqda. Bu tekshiruvda, biz ushbu amaldan aril kurslari, laboratoriya ishlari va o’quv darslarini yangilash uchun AR texnologiyalaridan qanday foydalanish mumkinligini o’rganishimiz mumkin.

Kalit so’zlar: Raqamli dunyoda ta’limning yangi tendentsiyalari, Didaktika teoriyalarining AR texnologiyalariga ta’siri, AR texnologiyalarining o’quvchilarning ta’limga qatnashishini oshirish, AR texnologiyalarini o’quvchilarga yordam berishning effektivligi

Аннотация С распространением мобильных телефонов, планшетов и других электронных устройств в современном технологическом мире приложения для смартфонов и технологии дополненной реальности (AR) становятся новыми инструментами обучения студентов. В этом исследовании мы можем изучить, как технологии AR можно использовать для обновления реальных курсов, лабораторий и классов на основе этой практики.

Ключевые слова: Новые тенденции в образовании в цифровом мире, Влияние дидактических теорий на технологии AR, AR-технологии для повышения участия студентов в образовании, Эффективность AR-технологий в помощи студентам

Abstract With the proliferation of mobile phones, tablets, and other electronic devices in today's technological world, smartphone apps and augmented reality (AR) technologies are becoming new tools for student learning. In this investigation, we can explore how AR technologies can be used to update real-world courses, labs, and classrooms from this practice.

Keywords: New trends in education in the digital world, The impact of didactic theories on AR technologies, AR technologies to increase student participation in education, Effectiveness of AR technologies to help students

Raqamli dunyoda ta’limning yangi tendentsiyalari davlatlar va tashkilotlarni yangi yondashuvlarni qidirish, oliy ta’limni quvvatlash va olib borish kampaniyalari uchun ko’payishni talab qiladi. Ilmiy-texnik ilmlar, qo’llanma ma’lumotlar, elektron dasturlar va ta’lim mazmuniga qat’iy yangilik kiritadi. Bunga qara, yangi texnologiyalardan foydalanish, masalan, qo’llash dasturlari va dasturlarni tuzishda ko’payish maqsadida artish, onlayn ta’lim kurslari va tarmoq manbalaridan istifoda qilish ko’rsatmalarini ko’rishga etarli demonstrativ vositalar yordam beradi. Bir necha asosiy tendentsiyalar yozilgan:

O’quvchilarning shaxsiylashtirilgan o’quv tajribasi: Ta’lim mazmuni, o’quvchilarning xususiyatlariga mos keladigan, shaxsiylashtirilgan markazlar orqali yangiliklarni mualliflik qilish.

Ilmiy-texnik innovatsiyalar: Qurilmalar va dasturlar orqali yangiliklarni mualliflik qilish va ta’lim protsessini yangilash.

Mualliflik bilan taqdim etish: Oliy ta’lim muassasalarida ilmiy maqolalarning, yangiliklarning taqdim etilish tizimlarini hamda ishonchli manbalardan foydalanish.

Qo’llash dasturlari va bilmasliklar: Savol-javoblar, sintaksis tuzish va hech kimga qiziq javoblar berishda ilmiy maqolalarning mualliflik qilish.

Onlayn ta’lim kurslari: Ko’payish kompaniyalari va oliy ta’lim muassasalari orqali o’quvchilarning ilmiy maqolalarni yangilash bo’yicha kurslarni olishga imkon berish.

Didaktika, yani o’qitish nazariyasi, o’rganishni tashkil etish, tushuntirish va amaliyotni tashkil etishning o’ziga xos uslublarini o’rganishni maqsad qiladi. AR (Ko’rib chiqishning o’rni) texnologiyalari esa real dunyoning ko’rib chiqishiga qo’shimcha ma’lumotlar qo’shish orqali o’rganish jarayonini yanada tortib borish imkonini beradi. Bu ikkala konsepsiyani bir-biriga qo’llash, ya’ni AR texnologiyalari va didaktika nazariyalari o’rtasidagi munosabatlarni anglash o’rganish jarayonida qo’llanish, yangi va innovatsion ta’lim uslublarini tashkil etish uchun juda muhimdir.

Masalan, didaktik texnologiyalar o’rganish jarayonida o’qituvchilar uchun belgilangan maqbul dasturlar, ilova va vositalardan foydalanishni taqdim etadi. Bu dasturlar o’qitish usullarini o’z ichiga oladi, masalan, ta’lim matnlarini ko’rib chiqish orqali tarqatish, interaktiv testlar tuzish, amaliy mashg’ulotlar va virtual laboratoriyalar tashkil etish kabi. Bu, o’qituvchilarga zarur ma’lumotlarni o’rgatishda va ta’lim jarayonini o’rganishga qo’shimcha ma’lumotlar qo’shishda yordam beradi.

Bundan tashqari, AR texnologiyalari o’quvchilar uchun ta’limning qiziqarli va ko’rsatmalari bo’lib, ularning e’tilgan ma’lumotlarni o’zlashtirishiga, tushunishiga va yodlashiga yordam beradi. AR orqali ta’lim, o’qitish jarayonini interaktiv va o’ziga xos qiladi, shuningdek, o’qituvchilar va o’quvchilar o’rtasidagi kommunikatsiyani rivojlantiradi. Bu esa, o’rganishni ko’paytirish, tushuntirish va e’tilgan bilimni amaliyotga o’tqazishda yordam beradi.

AR (Ko’rib chiqishning o’rni) texnologiyalari o’quvchilarning ta’lim jarayonida qatnashishini oshirishda muhim rol o’ynaydi. Bu texnologiyalar, o’quvchilarning darslik matnlarini ko’rib chiqish orqali tushuntirish, interaktiv mashg’ulotlar tashkil etish, virtual laboratoriyalar orqali amaliy mashg’ulotlarni o’tkazish va boshqalar kabi turli usullar orqali ta’lim jarayonini yanada qiziqarli va o’ziga xos qilishda yordam beradi. Quyidagi muhim nuqtalarga e’tibor berish kerak:

1. **O’quvchilarning e’tiboriga yo’naltirish:** AR texnologiyalari o’quvchilarni darslik matnlariga e’tibor bering va o’zlarining o’zgaruvchanliklarini kuchaytirish orqali ta’limning samaradorligini oshirishda yordam beradi.

2. **Interaktiv ta’lim vositalarini ishlatish:** AR orqali ta’limning interaktiv va qiziqarli bo’lishi ta’minlangan. O’quvchilar darslik matnlarini o’zlarining telefoni yoki plansheti orqali ko’rishlari mumkin bo’lib, bu ularga o’rganish jarayonida qatnashish hissiyatini beradi.

3. **Amaliy mashg’ulotlar tashkil etish:** AR texnologiyalari o’quvchilarga amaliy mashg’ulotlar o’tkazish imkoniyatini beradi. Masalan, virtual laboratoriyalar orqali o’quvchilar kimyo, fizika yoki biologiya mashg’ulotlarini amalga oshirishlari mumkin.

4. **Kooperativ o’rganishni oshirish:** AR texnologiyalari jamoaviy ta’limni oshirishga yordam beradi. O’quvchilar birlashib, jamoaviy mashg’ulotlar va proyektlar ustida ishlashlari mumkin.

5. **Kreativlik va muhokama qobiliyatlarni rivojlantirish:** AR texnologiyalari o‘quvchilarning muhokama qobiliyatlari va ish bilishlarini rivojlantirishga yordam beradi. Ularning fikrini ifodalash va yangiliklarni qabul qilish qobiliyatini oshiradi.

AR texnologiyalari ta’limni o‘quvchilar uchun qiziqarli va interaktiv qilish orqali yanada samarali qiladi. Bu texnologiyalar o‘quvchilarning qiziqishlarini jag‘jag‘latish, ularni o‘rganishni sevimli va samarali qilishga yordam beradi.

AR texnologiyalarini o‘quvchilarga yordam berishning effektivligi mavzusiga oid obzor quyidagi ko‘rinishda tayyorlanishi mumkin:

1. **AR texnologiyalarining o‘quvchilarning tushunishini oshirishdagi roli:** Bu qism AR texnologiyalarining o‘quvchilarning tushunish va o‘rganish jarayonlarini qanday o‘zgartirishi haqida ma’lumotlar taqdim etadi. AR texnologiyalari o‘quvchilarga materialni ko‘rib chiqish, ona tushunish va tajribani yanada ko‘paytirishda qanday yordam berishi haqida tahlil qiladi.

2. **O‘quvchilarning motivatsiyasini oshirish:** Ushbu bo‘lim AR texnologiyalarining o‘quvchilarda qanday motivatsiya yaratishda o‘z vaqti, maslahatlar va muhokamalar o‘rniga o‘zgarishi haqida ma’lumotlar taqdim etadi. AR texnologiyalari o‘quvchilarni ta’lim jarayoniga qatnashishni ko‘paytirishda qanday o‘zgarishlarni keltirishga yordam beradi.

3. **Ta’limning individual xususiyatlari:** Bu qism AR texnologiyalarining o‘quvchilarning individual xususiyatlari va o‘zlashtirish usullari bilan qanday mos kelishini ta’kidlaydi. AR texnologiyalari o‘quvchilarning ta’lim usullarini o‘zlashtirishda qanday o‘zgarishlarga olib kelishi haqida ma’lumotlar beradi.

4. **AR texnologiyalarining o‘quvchilarning amaliy rivojlanishiga ta’siri:** Ushbu qism AR texnologiyalarining o‘quvchilarning amaliy rivojlanishini qanday ta’sir qilishi haqida ma’lumotlar taqdim etadi. AR texnologiyalari o‘quvchilarni amaliy mashg‘ulotlar orqali ta’lim jarayonida qatnashishga rag‘batlantirish, ularni fikr ifodalash va muhokama qobiliyatlarini rivojlantirishda yordam beradi.

5. **AR texnologiyalarining o‘quvchilarning motivatsiyasini va samaradorligini oshirishda qanday o‘zgarishlarni keltirishi:** Ushbu qism AR texnologiyalarining o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirishda va ularni ta’limda samarador qilishda qanday o‘zgarishlarni keltirishi haqida ma’lumotlar beradi. AR texnologiyalari o‘quvchilarning ta’limning muhim qismiga qatnashishlarini ta’minlashda qanday o‘zgarishlarni keltiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. “Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz.” - T.: O‘zbekiston, 2017.

2. Abdullayeva N.Maktabgacha ta’limga variativ yondashuv asosida takomillashtirish. Ped. fan. nom... diss. –T.: 2020. – 164 b.

3. Кларин М. В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках. –М.: «Арена», 1994.

4. Qodirova F.R., Qodirova R.M. “Maktabgacha yoshdagi bolalarga ikkinchi tilni o‘rgatish metodikasi”, O‘quv-metodik qo‘llanma, -T.: 2004.

5. Монахов В.М. Введение в теорию педагогических технологий. Монография, г. Волгоград «Перемена» 2006.

6. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar. Qarshi. 2000-y.

7. O‘zbekiston respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yiladigan davlat talablarini tasdiqlash haqida O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim vazirining buyrug‘i. 2018- yil 18 –iyun.

8. “Ilk qadam” Maktabgacha ta’lim muassasasining Davlat o‘quv dasturi. //Mualliflar: I.V. Grosheva, L.G.Evstafeva, D.T.Maxmudova, SH.B.Nabixanova, S.V.Pak, G.E.Djanpeisova.- Toshkent, 2018.-59 b.

9. Qodirova F. Pedagog kadrlarga yangi pedagogik texnologiyalar haqida. //Til va adabiyot ta’limi. 2001. 4-son. 9-10-b.

10. Husanboyeva Q. Adabiy ta’lim jarayonida tarbiyalanuvchilarni mustaqil fikrlashga o‘rgatishning ilmiy-metodik asoslari. Ped.fan.dok. diss. -T.: 2004. -262 b